

EN TIDNING FRÅN HFAB #1.17

Flallå

Jubileums-
nummer

15
ÅR AV
BOENDE

”Vårt uppdrag är att se till att Halmstadborna har någonstans att bo.”

NU NÄR DU håller det här specialnumret av Hallå i din hand är det 75 år sedan HFAB:s resa började. Vi kommer att fira vårt jubileum på flera olika sätt under året tillsammans med våra hyresgäster, du kan läsa mer om detta här bredvid.

HFAB:s historia, som faktiskt också är boendets historia, började i kvarteret Framtiden med knappt 100 lägenheter. I dag har vi växt till över 10 000 lägenheter och ungefär var femte person i Halmstad bor hos oss. Vi påverkar med andra ord många kommuninvånares vardag och är delaktiga i hela kommunens utveckling.

När HFAB bildades var det för att garantera bostadsförsörjningen i en tid när det var svårt för alla att få en bostad. Nu har vi återigen bostadsbrist och HFAB tar sitt ansvar genom att öka nyproduktionen av bostäder. Fram till år 2020 planerar vi för att bygga 1 000

lägenheter på olika platser i vår kommun.

Men vårt ansvarsområde sträcker sig längre än till att bara bygga bostäder, vi ska även vara goda samhällsbyggare. Vi har en arbetsförmedlare för arbetslösa hyresgäster, vi tar fram praktikplatser till nyanlända och varje år erbjuder vi 150 ungdomar sommarjobb. Detta är bara några exempel på hur vi tar vårt sociala ansvar.

Nu fortsätter vi vår resa mot framtiden tillsammans med er hyresgäster och vårt grunduppdrag är fortfarande detsamma som för 75 år sedan – att se till att Halmstadborna har någonstans att bo.

Marie Thelander Dellhag, VD HFAB

Trevlig läsning!

Hallå

Hallå ges ut av HFAB, Halmstads Fastighets AB

Ansvarig utgivare: Marie Thelander Dellhag

Redaktörer: Lina Keilo, Annelie Djarfelander och Magnus Weberg

Produktion: Spoon

Omslag: Team Hawaii

Besöksadress: Fredrik Ströms Gata 6

Adress: Box 147, 301 04 Halmstad

Telefon: 035-13 83 00

Mejl: info@hfab.se

Webb: hfab.se

Vill du fortsätta att få ditt eget exemplar av Hallå fast du inte är hyresgäst hos HFAB? Maila info@hfab.se

Innehåll #1.17

03–21 Boendets historia

Vi berättar om HFAB:s historia, som också är boendets historia.

22–23 Framtidsfokus

Experter och Halmstadbor spekulerar om hur vi kan komma att bo i framtiden.

JUBILEUMSNUMRET

1942-2017

DU SOM HYRESGÄST
KAN TA DEL AV HFAB:S
OMRÅDESAKTIVITETER
OCH EVENT PÅ HFAB.SE
(UNDER MIN FASTIGHET)

Foto: HFAB Arkiv

Med punkthusen i kvarteret Framtiden kom även funktionalismen till Halmstad.

Foto: Anders Sällström

Festival firar tio år

Tillsammans med Halmstads kommun anordnar HFAB årligen gratiskalaset Andersbergfestivalen. I år äger festivalen rum den 27 maj och firar samtidigt tio år. För att uppmärksamma detta och HFAB:s jubileum kommer det att finnas ett avgränsat område där bolagets samarbetspartners har olika aktiviteter.

ALLT BÖRJAR I FRAMTIDEN

Året är 1942. Ute i Europa är det krig och i Sverige är det brist på det mesta. Inte minst bostäder. Boendet hade länge setts som ett individuellt problem och särskilt drabbade var barnfamiljerna.

MEN EN NY syn på samhället och staten hade börjat få fäste, med en vision om att förändra Fattigsverige till en modern demokrati. När socialdemokraterna kom till makten, tio år tidigare, tillsattes den bostads-sociala utredning som bland annat lade grunden för de allmännyttiga bolagens uppgift – att utan vinstintresse uppföra och förvalta bra bostäder för alla.

1942 beslutade Halmstad stadsfullmäktige att kommunen skulle bilda ett bolag med uppdrag att bygga, hyra ut och förvalta bostäder – Halmstads Bostadsaktiebolag, inom kort omdöpt till Halmstads Fastighets AB – HFAB.

Tomtmark köptes i centrala Halmstad, mellan Engelbrektsgratan och Helfeldsgatan, och en privat entreprenör fick i uppdrag att bygga fyra fristående punkthus och ett långhus med totalt 92 lägenheter. Det byggdes främst tvårumslägenheter och månadshyran för dessa var 58 kronor.

Med husen i kvarteret Framtiden, med sina raka och enkla linjer, lanserades också funktionalismen i Halmstad. Bostäderna skulle även vara praktiska, lättstädade och bekväma. Här byggdes också utrymmen för lokaler en halvtrappa ner från gatunivå där hantverkare, småföretag och folkrörelseföreningar hyrde in sig. Strax före jul 1942 togs de första fjorton lägenheterna i bruk av arbetarfamiljer, både från staden och byarna runt omkring.

Kvarteret Framtiden var starten för något helt nytt, både för enskilda människors levnadsvillkor och för Halmstads utveckling och historia.

Utställning berättar om HFAB:s historia

Från den 11 maj kommer det visas en utställning i kundcenter om hur HFAB och våra bostäder har utvecklats under de senaste 75 åren. I höst kommer utställningen att visas runt om i Halmstad. Klockan 10 på alla invigningsdagar kommer en person på plats berätta om HFAB:s historia.

Här visas utställningen:

11/5–5/9 HFAB:s kundcenter

7/9–26/9 Stadsbiblioteket

27/9–17/10 Rådhuset

18/10–7/11 Servicehuset

Begonian i Getinge

8/11–28/11 Karl XI servicehus

29/11–19/12 Nyhems servicehus

Fira 75-åringen med tårta

Den 23 mars fyller HFAB 75 år och detta firas på många sätt under året. Bland annat på HFAB-dagen den 19 maj. Då finns personal i bostadsområdena som bjuder hyresgästerna på tårta. Mer information kommer på hfab.se.

HFAB:s jubileumsbok är källa till de flesta av texterna i denna tidning.

Bostäder för barnfamiljen

Det pågående världskriget får det sociala och ekonomiska reformarbetet som just tagit fart att hålla andan. Fokus är i stället på politisk samling och ransonering. Först vid krigsslutet 1945 kunde någon form av framtids-optimism återkomma.

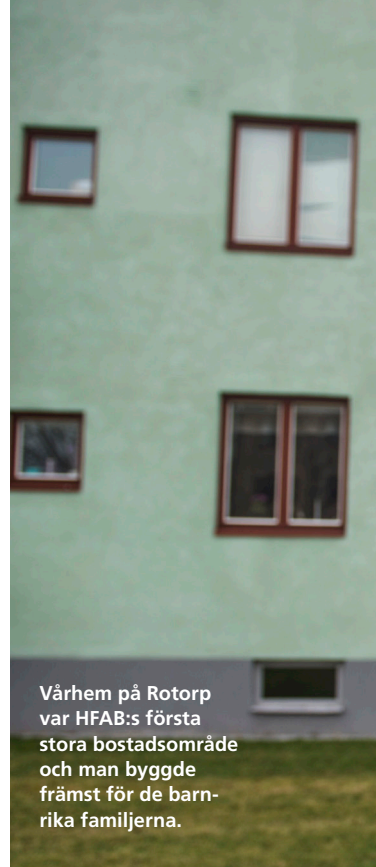
Familjerna under och efter kriget var ovanligt barnrika. De privata hyresvärdarna kunde välja och vraka bland hyresgästerna och familjer med många barn valdes ofta bort. Uppdraget för allmännyttan var tvärtom att bygga för alla och framför allt för barnfamiljerna.

När HFAB planerade sitt första stora bostadsområde, Vårhem på Rotorp, var det just för de barnrika familjerna. För att kunna erbjuda bra bostäder till rimliga hyror skulle området byggas i egen regi i stället för att anlita privata byggtreprenörer. Halmstad blev därmed en av pionjärerna bland allmännyttan i landet.

Byggprojektet startade 1948 och

avslutades 1953. Området bestod då av 414 lägenheter, gemensam panncentral, tvättstuga, garage, lokaler och en Konsumbutik.

Bebyggelsen på Vårhem var tidsty-pisk med enkla putsade smalhus i två till fyra våningar. Helt i enlighet med funktionalismens idéer är husen placerade i en luftig stadsplan med relativt stora avstånd mellan byggnaderna. Det gjordes särskilda studier av solens gång för att få fram lämpliga avstånd mellan huskropparna för att släppa in ljus i lägenheterna. De första hyresgästerna flyttade in på Fågelvägen i oktober 1949. De nya lägenheterna blev ett värdefullt och mycket eftertraktat tillskott till stadens bostadsbestånd. ✕

Vårhem på Rotorp var HFAB:s första stora bostadsområde och man byggde främst för de barnrika familjerna.

1942 Halmstads Bostadsaktiebolag bildas. Inom kort döps det om till Halmstads Fastighets AB.

HFAB anställer en fastighetsskötare. Ett krav var att han måste bo i en av lägenheterna i kvarteret Framtiden.

1945 Andra världskrigets slut.

1940

1942 Vintrarna är exceptionellt kalla under de första åren på 1940-talet. I Skåne uppmäts 35 minusgrader den 26 februari 1942, och året anses vara 1900-talets kallaste i Sverige.

1945 F14 förläggs till Halmstad. HFAB fick uppgiften att bygga bostäder till flygflottiljens personal med familjer. Det blev sex hyresfastigheter på Fogdegatan, Nymansgatan och Gyllensvärdsgatan, de så kallade Flygarbostäderna.

Foto: Patrik Olsson

Foto: HFAB/Leif Malm

GÖRAN BOMAN,
boende på Arkitektgatan 8 på Vårhem mellan 1954 och 1966.

”Jag bodde här med mina föräldrar och var åtta år när vi flyttade hit. Vi bodde i en tvåa på 62 kvadratmeter högst upp i huset. Huset hade god standard och vi hade eget badrum. Det var roligt att växa upp här omkring. Sammanhållningen var god och vi hade alltid något att göra. Ibland var det hyss på gång men oftast var det oskyldigt och roligt. Vi hade ett källarförråd där vi brukade sitta och bygga modellflygplan. Sen flög vi med dem på gräsmattan utanför, trots att man inte fick vara där. Kommunen hade en parkvakt som brukade komma och köra bort oss. Men då luftade vi däckerna på hans moped.”

Foto: TT Nyhetsbyrån

Tidstypiskt - köket

UNDER 1940-TALETs folkhemsbygge fick köket en rejäl upprustning. Efter krigsslutet blåste framtidsvindar genom de svenska hemmen - nu skulle det bli modernt och effektivt.

Ut flög den gamla föräldrade köksinredningen och in kom nya elektriska spisar, kylskåp och rostfria diskbänkar.

Nu skulle de svenska köken bli rationella och lättarbetade. De blev mindre och måtten standardiserades för att underlätta och effektivisera den hemarbetande kvinnans arbetsdag.

Allt detta gjordes under noga övervakning från Hemmens forskningsinstitut (HFI) som bildades 1944 för att förbättra husmödrarnas arbetssituation. Det gamla svårarbetade köket tillhörde det förflutna och folkhemmets effektiva arbetsyta tillhörde den nya ljusa framtiden.

Foto: HFAB/Leif Malm

1948 HFAB:s första vd, Erik Remgard, anställs.

1946 Sveriges statsminister Per-Albin Hansson dör den sjätte oktober 1946 vid en spårvagnshållplats nära sitt hem i Ålsten, Stockholm. Fem dagar senare blir den då relativt okände Tage Erlander statsminister.

1949 Den första filmen om Åsa-Nisse har premiär. Totalt spelades det in 20 filmer i den populära serien. Premiären sker i Vetlanda.

HFAB BYGGER

Ett urval av HFAB:s byggprojekt genom årtiondena

1942
Kvarteret Framtiden,
92 lägenheter

1945
Flygarbostäderna,
36 lägenheter

1948-1953
Vårhem/Rotpor,
414 lägenheter

*Den 31 december 1949
förvaltade HFAB 124 lägenheter*

Ökad välfärd och fler bostäder

Under 1950-talet ser framtiden ljusare ut. Sysselsättningen är hög och välståndet har ökat. I det nya, moderna livet står bostaden i centrum. Utgångspunkten för planeringen är familjen med en lönearbetande pappa och en hemarbetande mamma.

Under HFAB:s första decennier löper bolagets historia parallellt med kommunens och rikets. Här fanns en politisk vilja att öka social trygghet och välfärd. I mitten av 1950-talet infördes allmän sjukförsäkring, arbetstiden förkortades och semestrarna blev längre. I den politiska visionen om det goda samhället var arbets- och bostadspolitiken de två viktigaste redskapen.

Under detta decennium mer än tio-dubblade HFAB sitt lägenhetsbestånd, från 124 lägenheter till 1 607. Bolaget var nu en betydelsefull fastighetsaktör i staden och det lyckade uppförandet av Vårhem/Rotorp följdes snart av

ytterligare nybyggnadsprojekt, som kvarteret Blomman på Torsgatan, Vindbryggan på Norra vägen samt kvarteren Jungfrun och Juristen runt Fredsgatan. På Klackerup byggdes över 400 lägenheter och ett stort steg österut togs i Halmstads bebyggelse. 1956 passerade HFAB en magisk gräns – 1 000 lägenheter.

Två år senare startade det hittills största bygget, på Linehed, mellan centrum och Östra stranden. Här skulle 777 lägenheter uppföras i tre- och fyrvåningshus. Linehed är i dag det område i öster där HFAB:s hyresgäster bor kvar allra längst, ett tecken på att man trivs. ☒

Foto: HFAB/Leif Malm

Mellan 1954 och 1955 byggdes två sexvåningshus i kvarteret Vindbryggan, vid Norre Katts park. HFAB:s kontor flyttade in i ett av dem.

Linehed är ett av de områden där HFAB:s hyresgäster bor kvar längst. Här finns stora grönområden och man bor mitt emellan stad och hav.

Foto: HFAB Arkiv

1951 Halmstad får sin första snabbköpsbutik när Konsum öppnar på Vårhem/Rotorp. Inredningen var hypermodern och charkuterier såldes både från disk och som självbetjäning.

Man sålde även specialartiklar som husgeråd, dammsugare och leksaker. Idén med snabbköpsbutiker var att spara tid åt husmödrarna, vilket själva ordet snabbköp antyder.

1950

1953 Stadsbiblioteket på Fredsgatan i Halmstad invigs och ersattes först 2006 då det nya stadsbiblioteket i Kapsylparken invigdes.

1956 Radiotjänst börjar med tv-sändningar i Sverige.

1954 20 juni får Halmstad och Vårhem kungligt besök av Drottning Louise.

Foto: Bergslagsbild AB

NU: 50-talscharmen finns fortfarande kvar, men ett stort förnyelsearbete pågår i Klackerups lägenheter.

Foto: HFAB Arkiv

DÅ: Över 400 lägenheter byggdes på Klackerup mellan 1954 och 1957.

Under detta decennium mer än tiodubblade HFAB sitt lägenhetsbestånd, från 124 lägenheter till 1 607.

Tidstypiskt - vardagsrummet

DEN 4 SEPTEMBER 1956 sändes den första officiella tv-sändningen ut till de svenska hemmen. Det dröjde dock tills 1958 och fotbolls-VM på hemmaplan innan försäljningen av tv-apparater verkligen tog fart. I samband med detta förändrades också det svenska vardagsrummet i grunden.

Nu fick det ett helt nytt användningsområde och blev rummet för tv-tittande. Från att ha varit en plats för samtal, eller möjligtvis lyssnande till radio och grammofon, blev nu tv-apparaten den centrala punkten i de svenska vardagsrummen. Trots att det är över ett halvt sekel sedan lever fortfarande vardagsrummets roll som central plats för tv:n kvar i många svenska hem.

Foto: TT Nyhetsbyrån

1956 Den 25 augusti upptäcker dykaren Anders Franzén regalskeppet Vasa efter att skeppet legat på botten i över 300 år.

1958 Fotbolls-VM spelas i Sverige och två av matcherna spelas på Örjans vall. Nordirland slog Tjeckoslovakien med 1-0 och Argentina slog Nordirland med 3-1.

Den magiska gränsen, 1 000 lägenheter, passeras av HFAB 1956.

1959 Hyresgäster kunde ansöka om tillstånd att sätta upp en tv-antenn, mot en depositionsavgift på 200 kronor för de eventuella skador eller reparationer detta kunde åsamka.

HFAB BYGGER

1952-1953

Kvarteret Kaninen, 50 lägenheter

1952-1953

Kvarteret Kilen, 27 lägenheter

1954-1955

Vindbryggan, 29 lägenheter

1954-1957

Klackerup, 406 lägenheter

1955-1956

Jungfrun, 46 lägenheter

1955-1956

Kvarteret Blomman, 53 lägenheter

1957-1958

Juristen, 124 lägenheter

1958-1962

Linehed, 777 lägenheter

Den 31 december 1959 förvaltar HFAB 1 607 lägenheter.

Bygger för barn och bilar

Nu går det bra för Sverige. Landets starka industri ropar åter efter arbetskraft och folk flyttar från landsbygd och glesbygd in till städerna. Bostadsmarknaden förändras dock inte i samma takt. Kvar i städerna finns många gamla, omoderna små och mörka lägenheter. Och de räcker långt ifrån till.

Bostadsköerna växte och det gjorde också den politiska debatten och kraven på en lösning på bostadsbristen. Den socialdemokratiska regeringens svar blev ”miljonprogrammet”. En miljon nya bostäder skulle byggas under tio år 1965-1974. Allmännyttan tog ett stort ansvar och av de lägenheter som byggdes under denna period stod man för en dryg tredjedel.

Även Halmstads politiker ville modernisera staden och här blev det Andersberg och Vallås som fick representera miljonprogrammet. De nya bostäderna var tänkta för barnfamiljer vilket märks i den yttre miljön. Lekplatser och grönområden fanns nära husen. Bil- och gångtrafik skulle separeras och på Andersberg liksom

på Vallås lades en bilväg runt hela området, medan det hölls bilfritt intill husen.

På Andersberg byggdes i rask takt 1 888 lägenheter. HFAB:s egen arkitekt Allan Meijer fick ta hjälp för att hinna rita allt. De första kvarteren, Hjälten och Hjälmen, byggdes med tre- och fyrvåningshus. Höghuset i nio våningar på Andersbergsringen var de sista som byggdes och stod klara 1970. Tack vare rationella byggnadsmetoder lyckades HFAB bygga till en lägre kostnad och på så sätt även sätta jämförelsevis låga hyror. Med Andersberg kom också världen till Halmstad. De stora industrierna rekryterade arbetskraft från hela Europa. Och det var i miljonprogrammets bostadsområden som bostäderna växte fram. ☒

I miljonprogrammen skulle bil- och gångtrafik separeras. På Andersberg lades en bilväg runt hela området, medan det hölls bilfritt intill husen.

1961 Den sovjetiske kosmonauten Juri Gagarin blir den första människan i yttre rymden.

1963 Hundförbudet i HFAB:s lägenheter upphör.

1960

1963 The Beatles släpper sitt första album *Please Please Me* och påbörjar sin resa mot att erövra popvärlden.

Foto: HFAB Arkiv

En miljon nya bostäder skulle byggas under tio år, 1965-1974.

1964 Halmstads högsta hus, det tio våningar höghuset på Fredsgatan i kvarteret Kannan, står klart. Huset ritades av arkitekt Carl Estmar.

Foto: Bert Lundqvist

Foto: HFAB Arkiv

Med det stora antalet lägenheter som byggdes på Andersberg fanns det underlag för butiker, skolor och annan service.

Foto: HFAB/Leif Malm

Allt under miljonprogrammet byggdes inte som höghusområden. Mickedala med sina villalikhande hus är ett exempel på detta.

Tidstypiskt - tvättstugan

DET VAR INTE bara populärkultur och ungdomsrevolter som skakade det svenska folkhemmet under 1960-talet. Nu förflyttades även stora delar av hemmens tvätt utanför bostaden till de nybyggda tvättstugorna. I vissa hus fanns redan tvättstugor men de var ofta gamla och ineffektiva. Ibland kunde det ta upp emot tre dagar för en tvätt att bli klar och en hel vecka för den att torka. De nya effektiva tvättstugorna var dock utrustade med elektriska tvättmaskiner som kunde göra jobbet på en halv dag.

Allmännyttan var ofta en föregångare när det kom till att bygga tvättstugor och HFAB byggde tvättstugor i sina hus redan från början. Framåt 1970-talet hade de flesta boende i flerkonfamiljshus tillgång till tvättstuga med automatiska tvättmaskiner.

Foto: TT Nynetsbyrån

Foto: HFAB Arkiv

Lekplatser och grönområden finns det gott om på Andersberg.

HFAB BYGGER

1960–1961

Kvarteret Katten, 50 lägenheter

1961–1964

Kvarteret Kannan, 124 lägenheter

1963–1964

Mickedala, 60 lägenheter

1963–1964

Halmstads Tekniska Läroverk

1963–1967

Kvarteret Hästen och kvarteret

Husaren, 579 lägenheter

1964–1966

Kvarteret Hertigen, 269 lägenheter

1964–1970

Andersberg, 1888 lägenheter

Den 31 december 1969 förvaltar HFAB 4 681 lägenheter.

1967 Högertrafik införs i Sverige.

1969 Neil Armstrong blev den första människan att sätta sin fot på månen.

1968 HFAB inrättar en befattning att utöva tillsyn och beivra ordningsstörande företeelser. En ordningsvakt utses och tilldelas en polisans befogenheter samt en hund. Tjänsten ersattes med ett vaktbolag 1971.

1960-TALET

Vårt område

Andersberg mitt i världen

Slavica och Gojko Slijepcevic har bott i samma lägenhet på Andersberg sedan 1970-talet. De har ett stort socialt nätverk i området och vill aldrig flytta någon annanstans.

PÅ 1970-TALET KOM många av Andersbergs hyresgäster, liksom Gojko och Slavica, från forna Jugoslavien som arbetskraftsinvandrare. Sedan dess har Andersberg blivit mer internationellt med hyresgäster från hela världen.

– Vi fick våra barn när vi bodde i Halmstad och har alltid haft nära till förskolan, fotbollsplanen och skolan, berättar Gojko medan Slavica dukar fram kaffe med wienerbröd.

– När barnen var små umgicks vi med våra vänner och grillade på gården medan barnen lekte, säger Slavica.

Lägenhetens 84 kvadratmeter är fördelat på tre rum och kök, vilket behövdes när barnen Borislav och Biljana var små. Nu är egentligen lägenheten lite stor för två personer, men det är bra med lite extra utrymme när barnen och deras familjer kommer på besök.

När de båda jobbade var Slavica textilarbetare, arbetade på kafé och drev ett tag eget kafé på Nyhem. Gojko jobbade inom textilindustrin.

Numera är båda pensionärer och för dem är det sociala nätverket livskvalitet. Att umgås med alla människor som bor här. Slavica och Gojko är engagerade i många aktiviteter som arrangeras

Foto: Patrik Olsson

Gojko och Slavica Slijepcevic trivs i sin lägenhet på Andersberg, där de har bott sedan 1970-talet. Vardagsrummets soffa är en av deras favoritplatser i hemmet.

av serbiska föreningen. Slavica träffar sina väninnor, tränar och gör handarbeten och Gojko träffar sina kamrater på Medborgarcenter, inte sällan med ett schackbord framför sig.

– Jag går dit nästan varje dag, dricker kaffe och spelar schack. Jag spelar med alla. Det är det som är roligt. Träffas och umgås. Det är upp till dig själv att du ska trivas, säger Gojko.

– Man måste lära sig att ta hänsyn till andra människor. Det finns så

mycket vi kan lära oss om alla kulturer, fyller Slavica i.

Området ser nästan likadant ut i dag som när Gojko och Slavica flyttade dit, men de berättar att husen har fräschat upp, lekplatserna och idrottsplatserna blivit bättre och området har blivit grönnare med fler träd och parker.

– Det är som att bo mitt i världen, fast det är en ganska liten stad. Det är nog det som gör att vi trivs så bra. Vi tänker aldrig flytta härifrån, säger Gojko. ✘

MARIA ERIKSSON

Ändrade planer och nya normer

Oljekrisen 1973 och den efterföljande lågkonjunkturen präglar decenniet. Det blir svårare att prognostisera den framtida nybyggnationen och urbaniseringen minskar. Det höjs också kritiska röster mot det nu genomförda miljonprogrammet.

Det fanns en vision och goda intentioner med miljonprogrammet och mycket blev också bättre än tidigare. Man lyckades dessutom bygga bort bostadsbristen och bli av med bostadsköerna. Men samtidigt som man byggde bostäder för alla byggde man också lika för alla och kritiken mot storskalighet, likformighet och anonymitet kom snabbt. Det ledde till ändrad planering under 1970-talet. Lagom stora gårdar och grannskapsfrämjande planering diskuterades livligt.

De tre områden som HFAB byggde på Vallås 1970–77 är tidstypiska, med det är också områden som präglades av ett nytänkande som uppmärksammades i hela landet. Områdena byggdes industriellt med hus i högst två våningar och med ett fåtal olika lägenhetstyper. Varje gård fick en egen lekplats. Att bo marknära och med egen täppa var ett nytt sätt att bo i flerfamiljshus. Med en takt av 40 lägenheter per månad byggdes här drygt 1 400 bostäder. Den rationella byggtekniken gjorde att HFAB byggde billigast i landet vid den här tiden utan att tumma på standard eller kvalitet.

Under den senare delen av årtiondet uppfördes även bostadsområdena Frennarp, som också hade radhusliknande bebyggelse, samt Nyhem. ☘

Foto: HFAB Arkiv

Vallås präglades av nytänkande och varje gård fick en egen lekplats. 2015 fick området en ny, stor lekpark, Solrosparken

1971 Picasso-skulpturen i Halmstad invigs.

1973 Den svenska kungen Gustaf VI Adolf dör och efterträds av sin sonson Carl XVI Gustaf, då 27 år gammal.

1974 Året då ett svenskt bidrag för första gången vann Eurovision Song Contest. ABBA vann tävlingen med låten Waterloo och påbörjade därmed sitt segertåg runt om i världen.

1970

1974 Boendeutredningen anger en ny norm enligt vilken alla i hushållet, förutom par, ska ha eget sovrum. Det ska även finnas ett vardagsrum att tillgå. Denna norm används fortfarande i offentlig statistik, som visar att cirka 15 procent är trångbodda i Sverige i dag.

1970-TALET

Tidstypiskt - badrummet

UNDER 1970-TALET blev det en viktig fråga att alla bostäder skulle få ett eget badrum och toalett. I många gamla och omoderna hus i städerna samsades människor kring badrum och toalett i trapphus eller på gårdar. Detta gick inte längre för sig. Badrummen renoverades upp och gavs modern och praktisk utformning. De sista spåren av gamla Lortsverige skulle skrubbas bort. Badrummen blev mer praktiska och lättstädade genom rationalisering till exempel genom löstagbar front på badkaren.

Trots att 1970-talets badrum såg lite annorlunda ut från dagens med något murrigare och mer ombonade färger är det mesta sig likt i dag. Kanske bortsett från bidén som hade ett starkt uppsving på 70-talet men som idag har förpassats från de flesta svenska hemmen.

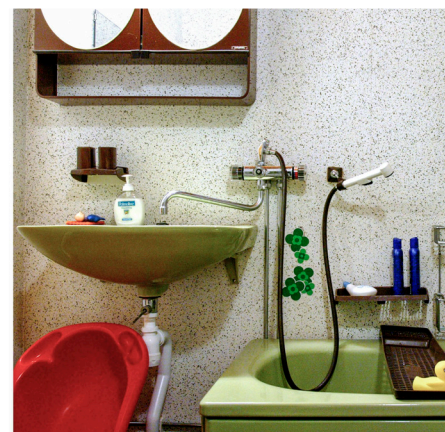

Foto: TT Nyhetsbyrån

1975 Den landsomfattande kommunsammanslagningen innebär en stor förändring för HFAB. De allmännyttiga bolagen och stiftelserna i de före detta småkommunerna kring Halmstad kom nu att ingå i HFAB. Över en natt ökar bolagets bestånd med 839 lägenheter, bland annat med områden som Getinge och Oskarström. I dag finns HFAB även i Eldsberga, Tönnersjö, Harplinge, Haverdal, Kvibille, Gullbrandstorp, Sennan, Åled, Simlångsdalen, Trönninge och Slättåkra.

1976 Halmstad BK vinner sitt första SM-guld i fotboll under ledning av den brittiske tränaren Roy Hodgson. Under 70-talet vann man också ett SM-guld 1979.

Foto: TT Nyhetsbyrån

1978 Gyllene Tider bildas och har sin första spelning på Bio Reflex i Getinge.

HFAB BYGGER

1970-1977

Vallås, 1 464 lägenheter

1972-1974

Kvarteret Almen, 58 lägenheter

1976-1981

Nyhem, 218 lägenheter

1977-1979

Kvarteret Tigern Oskarström, 102 lägenheter

1977-1982

Frennarp 150 lägenheter

1979-1980

Nyhems servicehus, 101 lägenheter

Den 31 december 1979 förvaltar HFAB **7 807 lägenheter.**

Full koll på fogarna

Det har hänt en hel del med våra badrum sedan HFAB byggde sina första hus i Halmstad. Med mer frekventa hygienvanor har badkar bytts ut mot duschar, vilket innebär stora krav på täta badrum.

FASTIGHETSINGENJÖRERNA Sofie Gustafsson och Jörgen Hanson har varit med om att modernisera många av HFAB:s badrum. Trots att varje renovering är nogga genomtänkt och planerad, kan det vara en stor utmaning. Det typiska badrummet på 1940-talet var 1,60 x 1,60 meter. Att badrummen från detta decennium är så små försvårar renoveringen.

– Numera monteras toalettstolen längre ut från väggen, vilket gör det ännu trängre. Att badrummen är så små innebär också att det blir lite komplicerat att få till ett bra fall till avloppsbrunnen, säger Sofie Gustafsson.

De visar upp ett nyrenoverat badrum i Rotorp i liknande storlek. I dag är badkaret utbytt mot en dusch och toalettstol, rör och speglar är limmade på väggarna för att undvika onödiga hål i tätskiktet, som kan orsaka vattenskador.

– På 40-talet badade man kanske en gång i veckan och var sparsam med vattnet. Inget skvätt och stänk. Allt rann ner i avloppet. Då hade vi inte heller några vattenskador, säger Jörgen Hanson.

Under 1960-talet och miljonprogrammet blev

På 1940-talet badade man kanske en gång i veckan och var sparsam med vattnet.

badrummen större. Kakel ersattes med plastmattor på golv och väggar. Men kvaliteten var ofta dålig, med en del vattenskador som följd.

Plastmatteåldern varade till mitten av 1970-talet. Sedan kom kaklet tillbaka igen, men det dröjde ytterligare tio år innan man satte tätskikt bakom kaklet.

Utmaningen i dag handlar oftast om stambyten, vilket innebär en omfattande renovering under flera veckor då man byter avloppsrör. Dagens renoverade badrum ska hålla i minst 30 år.

– Vi är oerhört försiktiga med att punktera tätskiktet. Varenda krok utgör en risk. Vi limmar allt: krokar, rören på väggarna, även toalettstolen. Det är bara handfaten som sitter fast med skruvar, säger Sofie Gustafsson.

Många hyresgäster vill numera även ha tvättmaskin och torktumlare i badrummen, vilket är en utmaning för ingenjörerna. Sofie Gustafsson och Jörgen Hanson är dock överens om att det är hyresgästen som får ta den största utmaningen vid en badrumsrenovering eftersom ett stambyte tar flera veckor. Men i slutändan brukar det vara värt besväret. ✚

MARIA ERIKSSON

Foto: Patrik Olsson

Jörgen Hansson och Sofie Gustafsson är fastighetsingengörare på HFAB. De berättar att badrummen från 1940-talet är små och innebär en stor utmaning när de ska renoveras.

Det visuella blir viktigt

1980-talet kommer med nya tankar. Fram tills nu hade byggandet stått i centrum. Men den höga utbyggnadstakten de senaste decennierna hade lett till en mättnad eller till och med överskott på lägenheter.

HFAB fortsätter bygga, men nu gällde det inte längre att bygga stort och mycket utan andra värden blir viktigare. Nu sätts hyresgästernas bästa i fokus. God service och boendeinflytande får högsta prioritet. Bättre handikappanpassning, gruppboenden och kvarboende är också viktiga frågor, liksom miljön både i och utanför bostäderna.

I Gullbrandstorp var HFAB en av parterna i ett svensk-tyskt samarbete för att få fram energisnåla hus. Ett hus med elva lägenheter ritades och byggdes med fokus på att minimera värmeförluster och ta tillvara gratis energi.

Detta hus var en föregångare till dagens lägenheter och passivhus.

Med bostadsområdet Landfästet satte HFAB en ny standard för nyproduktion centralt i Halmstad. Redan innan lägenhetsritningar eller hyreskalkyler fanns anmälde sig en mängd spekulanter till husen, som hade ett attraktivt läge längs Nissans strand. Men det stormade också kring projektet som vissa tyckte blev för dyrt och högt.

Sex höghus med totalt 114 lägenheter är det dominerande inslaget. Till det kommer 42 lägenheter i låghus.

I dag är detta ett av HFAB:s mest attraktiva områden. ✕

Med ett attraktivt läge vid Nissans strand fick Landfästet en mängd spekulanter redan innan det ens fanns lägenhetsritningar.

Foto: HFAB Arkiv

1982 HFAB flyttar in i sin nuvarande kontorsbyggnad i kvarteret Juvelen.

1983 Den då 16-åriga Carola Häggkvist vinner melodifestivalen med låten Främling.

1980

1980 Sverige håller folkomröstning om kärnkraften.

1983 Halmstad får en självständig högskola.

1985 Ett jordskalv skakar Halland och Skåne. Skalvet mäter 4,6 på Richterskalen och är ett av de starkaste skalven i Sverige under modern tid. Som tur är blir inga människor eller byggnader skadade i skalvet.

Röd Sirius på Vallås Torg är designad av Leo Larsson, som var 11 år vid invigningen 2015.

Foto: Anders Andersson

Carolina Falkholts *Pi* på studentbostads-
huset Jakten,
som uppfördes
2013.

Foto: Patrik Ljungman

Tidstypiskt - den offentliga konsten

DEN SÅ KALLADE enprocentregeln – vilket innebär att en procent av byggnadskostnaderna vid allmänna byggen ska öronmärkas till konst och offentlig utsmyckning – skrevs redan 1937. Men det var inte förrän på 1980-talet som den verkligen började fungera som det var tänkt. Då skedde också en enorm ökning av den svenska konstmarknaden. Konsten blev het i Sverige och handeln med konstverk sköt i höjden. Konstens höjda status i kombination med bättre användning av enprocentregeln gjorde att fler nybyggda hus började utsmyckas med konstverk.

HFAB har länge satsat på offentlig konst, något som skapar ett positivt liv och positiva upplevelser mellan husen. Man hittar konstverk som tillkommit på uppdrag av bolaget i nästan varje bostadsområde. Många hyresgäster känner säkert till färgstarka målningen *Pi* på fasaden till studentbostadshuset Jakten, skulpturen *Mor och barn* vid Andersbergs centrum eller *Röd Sirius* på Vallås Torg. Andra exempel är bronsgrisen i kvarteret Klotet och stadshararna i kvarteret Jordmånen på Gamletull.

Foto: Anders Sällström

Foto: Lars Hallberg

Mor och barn vid Andersbergs centrum, från 1969, är signerad Stig Blomberg.

HFAB BYGGER

1980–1984

Fyllingeområdet, 249 lägenheter

1983–1984

Servicehuset Karl XI, 123 lägenheter

1984–1985

Kvarteret Hajen, 47 lägenheter

1985–1987

Landfästet, 156 lägenheter

1986–1987

Gullbrandstorp, 21 lägenheter

1988–1989

Kvarteret Kaptenen, 56 lägenheter

1988–1990

Fresco- och Gravyrplatsen på Bäckagård, 154 lägenheter

1988–1992

Kvarteret Klotet, 291 lägenheter

Den 31 december 1989 förvaltar HFAB **9 294 lägenheter**.

1986 Sveriges statsminister Olof Palme mördas på Sveavägen i Stockholm.

1987 Det fristående dotterbolaget Nissabyggen AB bildades av byggavdelningen inom HFAB.

1986 Användningen av bilbälte blir obligatorisk den 1 juli 1986, även för dem som åker i baksätet. Yrkeschaufförer kunde dock fortsätta åka obältat fram till 1999.

1989 Berlinmuren rivs och återföreningen av Tyskland påbörjas.

Kärvt läge och tuff konkurrens

1990-talet kommer med ekonomisk kris, skenande arbetslöshet, politisk omsvängning och en av de djupaste byggkriser som Sverige har upplevt. Staten släpper taget om bostadsfrågan och låter marknaden ta över.

Ett halvt sekel efter att allmännyttan i Halmstad byggde sina första hus hade HFAB växt till att bli Halmstads största fastighetsägare med över 10 000 lägenheter och 300 lokaler. Men avregleringen inom byggbranschen innebar att de allmännyttiga bostadsbolagens ställning förändrades och de kastades ut i en hård verklighet med tuff konkurrens.

Trots det kärva läget bygger HFAB nytt, om än i begränsad skala. På Sofieberg intill Kärleken byggs 158 lägenheter i parhus, suterränghus och fyrfamiljshus. I Getinge tillkom 30 nya lägenheter och mindre nya projekt sjösätts i Slättåkra och Simlångsdalen.

I kvarteret Klotet på Nyhem stod 291 lägenheter färdiga 1992. Nyhem var i början av 1900-talet en renodlad arbetarstadsdel intill Halmstads första industriområde. Området byggdes upp efter vilda västern-principer, var och

en byggde där det fanns plats. Klotet är i dag ett spännande kvarter där man blandat gamla hus med nyproduktion. Några av de gamla trähusen har till och med flyttats från sin ursprungliga grund till de övriga husen i området.

Mellan 1990 och 1992 bygger HFAB drygt 100 servicelägenheter i och utanför tätorten. I Getinge byggs ett servicehus med 24 lägenheter.

Under 1990-talet växte Högskolan i Halmstad och studenter blev en ny kundgrupp för HFAB. Lagom till höstterminsstarten 1998 stod 384 studentlägenheter klara i kvarteret Gråstenen som ligger mitt emot högskolan. ✕

JOHANNA GUSTAFSSON,
bor i studentlägenhet i kvarteret Gråstenen.

”Detta är min första lägenhet och jag är väldigt glad över att jag fick den. Den är liten, bara 21,6 kvadratmeter, men den passar bra för mig just nu. Jag har ett rum med ett litet kök och försöker göra det hemtrevligt genom att sätta upp tavlor och lampor. Området här är bra och det finns en massa aktivitetsytor. Jag studerar på högskolan och det är skönt att lägenheten ligger så nära skolan.”

1992 Tomma lägenheter är ett stort problem och 255 lägenheter står outhyrda. HFAB erbjuder en belöning på 2 000 kronor för den som värvat en granne.

1990

1995 fick Halmstad
över 50 000 invånare.

1994 Dotterbolaget Nissabyggen säljs och en epok i HFAB:s historia avslutas. Under nästan 50 år har bolaget byggt i egen regi, men tiderna har förändrats och avregleringen inom byggbranschen gör att konkurrensen hårdnar.

1994 Halmstad beslutar sig för att bli en eko-kommun. HFAB har också miljön som prioriterat område.

Foto: Patrik Olsson

SIMLÅNGSDALEN. Här byggde HFAB sex lägenheter 1992, vilket följdes av dessa tolv lägenheter i passivhus 2010.

Foto: HFAB Arkiv

Tidstypiskt - miljö i fokus

UNDER 1990-TALET började man på allvar föra en samhällsdebatt om miljöfrågor. 1994 bestämde sig Halmstad för att bli en eko-kommun där verksamheten ska bedrivas enligt kretsloppsprincipen. Miljötänket började även integreras i HFAB:s verksamhet och bolaget utarbetade ett miljöprogram och en miljöpolicy. Programmet handlade om allt från upphandling till avfallshantering. Nu infördes källsortering i samtliga bostadsområden och på Vallås får 1 277 lägenheter fjärrvärme. Under de kommande åren tas många steg mot miljöriktiga metoder och material vid om- och nybyggnationer samt energieffektivitet.

Sedan 2005 är fastigheterna exempelvis helt oberoende av olja och HFAB:s miljövårdar, med uppgift att hjälpa hyresgästerna med källsortering, är de enda i sitt slag i Sverige.

I Söndrums Kyrkby och i Simlångsdalen byggdes det hus med passivhus-teknik på 2010-talet. En teknik som HFAB sedan tog ett steg längre med plusenergihuset i Harplinge, Sveriges första i sitt slag.

När miljömålen 2001-2010 summerades hade HFAB uppnått alla sina mål vad gäller värme, vatten och fastighetssel. HFAB har även prisats flera gånger för sitt miljöarbete, som har gått som en röd tråd genom verksamheten sedan starten på 90-talet.

Foto: Patrik Leonardsson

På 1990-talet infördes källsortering i alla HFAB:s bostadsområden.

1996 HFAB får sin första miljöpolicy.

1998 Den första augusti säljs det svenska frimärket *den gula treskillingen* från år 1855 för 14 miljoner kronor. Det dittills dyraste frimärket i världshistorien.

1997 Det klonade fåret Dolly blir en världskändis när nyheten om hennes födsel når tidningarna. Kloning blir nu ett hett samtalsämne och vissa oroar sig för att man kommer att börja kлона fram människor.

HFAB BYGGER

- 1990** Gullbrandstorp, 16 lägenheter
- 1990-1991** Getinge, 30 lägenheter
- 1990-1992** Sofieberg, 158 lägenheter
- 1991** Slättåkra, 6 lägenheter
- 1992** Simlångsdalen, 6 lägenheter
- 1996-1998** Kvarteret Gråstenen, 384 studentlägenheter

Den 31 december 1999 förvaltar HFAB **10 241 lägenheter.**

Satsning på socialt arbete

Under 2000-talet tar nyproduktionen av bostäder fart igen och hyresgästerna får mer att säga till om. Men framför allt fördjupas det bostads-sociala arbetet som funnits som utgångspunkt för allmännyttan sedan starten.

Under åren 2007–2011 tillsatte regeringen extra resurser för att bryta utanförskap i utsatta bostadsområden.

Lokala utvecklingsavtal tecknades och ett av dessa var för stadsdelen Andersberg där HFAB fick ansvaret att samordna insatserna som skulle förbättra levnadsvillkoren för de boende. Sedan dess har HFAB satsat på många bostadssociala projekt, både på Andersberg och i övriga Halmstad.

I Halmstad kommuns regi drivs till exempel Medborgarservice på Andersberg som erbjuder information, vägledning, möteslokaler och aktiviteter. I lokalerna finns HFAB-representat och där kan man även besöka bibliotek och kafé. Tanken med detta är både att erbjuda en mötesplats och vara ett nav i områdets utveckling. En annan satsning i samma område är Sommarkul, där barn erbjuds fritidsaktiviteter

under nio veckor på sommaren. För att öka tryggheten och trivselen arbetar HFAB även med grannsamverkan.

För att skapa sysselsättning har HFAB en egen arbetsförmedlare för arbetslösa boende och under 2016 lanserades välkomstjobb för nyanlända där deltagarna erbjuds praktikplatser i kombination med språkundervisning.

Varje sommar erbjuder även HFAB sina boendes ungdomar 150 sommarjobb, där de får sköta sitt eget bostadsområde med bland annat målning, städning och trädgårdsarbete.

Under 2000-talet inleddes flera unika och kreativa byggnadsprojekt av HFAB. I Oskarström fick presumtiva hyresgäster vara med och bidra med idéer till det som sedan blev 23 seniorlägenheter. Även när kvarteret Jubilaren på Nissastrand skulle byggas fick hyresgästerna ge sina synpunkter på utformningen av fastigheterna. ✕

Sommarkul är ett projekt där barn på Andersberg erbjuds fritidsaktiviteter under sommarlovet.

Foto: Patrik Ljungman

Foto: HFAB Arkiv

2004 HFAB öppnar sitt kundcenter. För att öka dialogen med hyresgästerna och kunna ge en ännu bättre service.

2005 Sveriges nationaldag den sjätte juni blir allmän helgdag och annandag pingst tas bort som helgdag.

2000

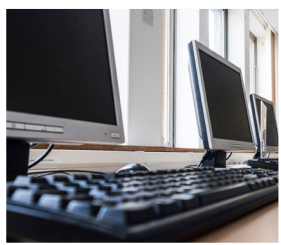
2000 Den svenska kyrkan skiljs från staten.

2005 HFAB sålde fastigheter på Andersberg och Nyhem. Hyresgästerna tillfrågades hur de ställde sig till en ny ägare, och i alla fastigheter utom en var man positiv. Huset som sade nej fick också stanna kvar i HFAB:s ägo.

2006 HFAB får SABO:s miljöpris. Juryn imponerades av bolagets förmåga att samordna ekologi, ekonomi och sociala faktorer i konkreta projekt.

Tidstypiskt - digitaliseringen

DEN SÅ KALLADE millenniebuggen orsakade stor uppståndelse och mycket bekymmer i slutet av 1990-talet när sekelskiftet närmade sig. Företag och myndigheter över hela världen rustade för en förväntad bugg i datorsystemen som skulle slå ut alla system när 1999 blev 2000. HFAB förberedde sig självklart också och bemannade sitt kontor

under nyårsnatten för att bevaka utvecklingen. Farhågorna besannades som tur var inte.

Under kommande årtionde hände mycket inom det digitala området. Internet växte till att bli en del av de flesta människors vardag och HFAB var tidigt ute med att digitalisera Bosök våren 2002 och testar hela tiden nya sätt att förbättra för sina sökande.

Varje år får 150 av hyresgästernas ungdomar sommarjobb hos HFAB.

Foto: HFAB Arkiv

Idén till Strandskanten kom från PRO i Oskarström. Presumptiva hyresgäster fick vara med och bidra med idéer till det som sedan blev 23 seniorlägenheter.

2007 Medborgarservice på Andersberg öppnar.

Foto: HFAB Arkiv

2007 Halmstad firar 700-årsjubileum.

2008 Andersbergfestivalen hålls för första gången. Detta populära gratiskalas firar tio år i år och arrangeras av HFAB och Halmstads kommun.

HFAB BYGGER

2000-2002

Kvarteret Jakten på Gamletull, 262 studentlägenheter

2001-2002

Vårhem, 28 lägenheter

2005-2006

Oskarström, 23 seniorlägenheter

2005-2007

Terrasshus på Andersberg, ombyggnation av 108 lägenheter som blev 128

2005-2007

Jubilaren Nissastrand, 107 lägenheter

2009-2010

Söndrums Kyrkby, 58 lägenheter

Den 31 december 2009 förvaltar HFAB **9 783 lägenheter.**

Bostadsbrist kräver nytänk

Det råder åter bostadsbrist i Sverige och i Halmstad, precis som när HFAB bildades. HFAB ökar nyproduktionen och sätter upp målet 1 000 lägenheter på fem år.

Ar 2015 var medelkötiden bland de som fick en lägenhet hos HFAB drygt åtta år. För att bemöta bostadsbristen beslutade bolaget då att man skulle producera 1 000 lägenheter under åren 2016–2020. En stor utmaning, som innebar en dubbling av produktionen eller i snitt 200 lägenheter per år.

I utmanande tider krävs kreativitet och ett stort mått nytänkande. Att bygga smart, miljövänligt och med bibehållen kvalitet är något HFAB ständigt strävar efter och kommer att fortsätta med även i framtiden. ✕

KVARTERET BLOMMAN, på Torsgatan. För att nå målet 1000 lägenheter handlar det inte bara om att bygga nya hus. I samband med renovering av befintliga fastigheter har HFAB även byggt en del nya vindslägenheter.

Foto: HFAB/Lina Keilo

Foto: HFAB Arkiv

JORDMÅNEN/NISSASTRAND. För att kunna skapa attraktiva hyresrätter med rimliga hyror tog HFAB det nya greppet att tillsätta en extern jury som skulle granska projektets kvaliteter. Juryn bestod bland annat av arkitekten Gert Wingårdh och inredningsdesignern Åsa Gessle. Intresset för lägenheterna var rekordstort.

VALLÅS TORG ska rustas upp och HFAB bygger bostäder, lokaler och förnyade mötesplatser. De 137 lägenheterna har planerad inflyttning 2018. Det första spadtaget togs 3 februari i år.

Foto: Patrik Olsson

2010

2010 En 153-åring försvinner ur plånboken. 50-öringen som varit ett svenskt mynt från 1857 tas ur bruk.

2011 HFAB anställer en egen arbetsförmedlare.

Foto: HFAB/Lina Keilo

2013 I maj besöker Kung Carl XVI Gustaf och Drottning Silvia Andersberg.

2014 Efter flera dagars ihärdigt regnande svämmar Suseån långt över sina bräddar och de boende på Klockarevägen i Getinge evakueras. Skadorna på lägenheterna var omfattande och det tog mellan tio och sexton månader innan de evakuerade familjerna kunde flytta tillbaka.

KOMBOHUS PÅ SOFIEBERG. Ett alternativ till traditionellt bostadsbyggande är så kallade kombohus, prefabricerade hus som kan uppföras till pressade priser med förkortad byggtid, men med bibehållen kvalitet. På Sofieberg har HFAB byggt sex sådana hus.

Foto: Anders Andersson

Foto: HFAB Arkiv

KVARTERET BORGEN är ett av de största planerade projekten, med 179 lägenheter som ska vara klara för inflyttning under 2017–2018. Området ligger på Söder, vid Nissans kant, och husen byggs på ett sådant sätt att så många lägenheter som möjligt ska få utsikt över vattnet.

2016 HFAB får ännu en gång SABO:s energipris.

2016 HFAB satsar på välkomstjobb för nyanlända.

2017: HFAB firar 75 år!

HFAB BYGGER

2011–2012
Simlångsdalen, 12 lägenheter

2013–2015
Jordmänen, 154 lägenheter

2014–2015
Plusenergihuset i Harplinge, 8 lägenheter

2014–2015,
Kvarteret Magistern Sofieberg, 45 lägenheter

2014–2016
Järneken 3, 51 lägenheter

2015–2016
Kvarteret Musköten Sofieberg, 48 lägenheter

2016–2017
Kvarteret Juristen, 48 nya lägenheter

2016–2018
Kvarteret Borgen, 179 lägenheter

2017–2018
Vallås Torg, 137 lägenheter

2017–2018
Vårhem, 32 lägenheter (PLANERAT)

2017–2019,
Kvarteret Järnmalmen Nissastrand, 190 lägenheter (PLANERAT)

2018–2021
Lundgrens Trädgårdar, 230 lägenheter (PLANERAT)

Den 31 december 2016 förvaltar HFAB **10 136 lägenheter.**

Högre krav på framtidens hem

Energigivande hus, ökad individualisering – och tvättmaskinen precis vid ingången. Framtidens boende kan komma att skilja sig mycket mot hur vi lever idag.

Text: Marcus Olsson Foto: Robin Olsson

Bostadsmarknadens framtid är oviss, men det pågår flera spännande projekt med fokus på hur våra hem kan komma att se ut.

I Göteborg finns HSB Living Lab. Det är både ett flerbostadshus och en testarena där forskning pågår dygnet runt. Samtidigt som de boende lever sina vardagsliv samlar 2 000 sensorer in data om allt från inomhusklimat till förbrukning. Innovativa byggtekniker testas också, bland annat med utbytbara väggar.

– HSB Living Lab möjliggör testning under verkliga förhållanden istället för i labbmiljö. Här tas innovationer och lösningar fram som skapar förutsättningar för människor att kunna bo mer hållbart och göra hållbara val, säger Angela Sasic Kalagasidis, som är en av Chalmers forskare i projektet.

Delningen av hushållstjänster och funktioner ökar hela tiden. HSB Living Lab tittar på hur det fungerar att dela på kök, tvätt och förvaring.

– I framtiden behöver vi vara mer öppna för sådana lösningar eftersom vi med sannolikhet kommer kunna nyttja mindre yta per person.

Sensorerna gör att föremål kan taggas och följas i Living Lab. Klädesplagg kan till exempel taggas för att se hur ofta det tvättas. Själva tvättstugan, den

Karin Adalberth.

Jörgen Mark-Nielsen.

Här formas framtidens boende. Innanför väggarna på HSB Living Lab i Göteborg pågår forskning dygnet runt, samtidigt som de boendes vardagsliv pågår.

har flyttat bort från sin traditionella plats i källaren.

– ”Tvättstudion” är belägen i entréplan och utformad som en social yta. Konceptet ger fördelar både med tanke på trygghet och trivsel.

SABO ÄR EN intresseorganisation för allmännyttiga bostadsbolag. Just nu arbetar man med projektet ”Allmännyttan mot år 2030”, som bland annat handlar om framtidens boende.

– Den ökade individualiseringen påverkar hur vi bor och vad som är viktigt i hemmet. Krav och önskemål kommer att se annorlunda ut. Fler vill ha en personlig prägel, även i hyresrätten de inte äger, säger projektledaren Jörgen Mark-Nielsen.

Foto: HFAB Arkiv

HFAB:s plusenergihus i Harplinge är planerat helt utifrån miljösynpunkt. Taken rymmer mer än 300 kvadratmeter solceller som ger el och husets bergvärmepump tillför värme och varmvatten. Detta är Sveriges första flerfamiljshus med plusenergiteknik.

Tvätta och umgås samtidigt? Angela Sasic Kalagasidis är forskare i projektet HSB Living Lab där tvättstugan även är en social yta.

Det finns flera stora framtidsutmaningar. Som upprustningen av miljöprogramsområdena från 1960- och 1970-talet, och dagens bostadsbrist.

– Det måste byggas mycket för att tillgodose alla som vill ha bostad. Vi får fler singelhushåll i alla åldrar och fler växelboendebarn, som bor hos båda föräldrarna. Överkomlig hyra är viktigt, så att låg- och medelinkomsttagare har råd.

Det kommer även att finnas större variation i standard och hyresnivåer i framtiden.

– Du får fler olika tillval att välja mellan och det kommer att finnas mer skiftande hustyper och en blandning av hyres-, bostads- och äganderätter i en och samma stadsdel.

Miljö- och energikonsulten Karin Adalberth tror att vi ur energisynpunkt kommer att förvänta oss mer av våra hem.

– Det kommer att krävas mer elektricitet och vi kräver att en större andel är miljövänlig. Ännu fler prylar behöver laddas. Inte bara mobiler och surfplattor utan även större saker, som våra bilar. Att solceller blir billigare och bättre designade ökar användandet. Småskaliga vindkraftverk kommer att bli vanligare i bebyggelse förutsatt att de görs mer estetiskt tilltalande, säger Karin Adalberth.

Husen kommer i många fall att ge energi tillbaka. Karin Adalberth pekar på HFAB:s plusenergihus i Harplinge.

– I framtidens välisolerade hus är värmebehovet mycket lågt. De åtta lägenheterna i Harplinge producerar energi till värme, vatten, fastighetsenergi och hushållsel och ger till och med ett överskott som går ut i elnätet. Allt med hjälp av solceller på husets tak.

Angela Sasic Kalagasidis på Chalmers tror också att vi kommer kräva mer av våra hem i framtiden:

– Boende kommer att vara än mer medvetna sett till livscykel- och hållbarhetsaspekter. De smarta lösningar och förmåner en hyresvärd kan erbjuda kommer att bli viktigare än golvtyta. ✕

Hur tror du att vi kommer att bo om 75 år?

Susanna Persson, 44 år, Snöstorp

– Jag tror att det kommer att bli en mer blandad byggnation. Olika typer av områden kommer förmodligen att växa ihop och nytt

och gammalt kommer att blandas mer än vad det gör idag.

Rolf Tisting, 53 år, Röinge

– Jag tror att boendet kommer att bli mindre och smartare i framtiden. Sedan tror jag inte att människor kommer att äga

sina egna bilar. Det kommer att finnas flera kollektiva transportlösningar.

Sandra Lindén, 35 år, Snöstorp

– Det kommer nog att finnas en mängd olika typer av boenden. Jag tror också att det kommer att bli vanligare med generations-

boenden, att man bor tillsammans och tar hand om varandra.

Ragnar Westesson, 86 år, centrala Halmstad

– Jag tror inte att det kommer att vara en så stor skillnad mot hur det ser ut idag. Jag tror kanske att bostadsytorna kommer att bli lite mindre.

Jenny Önnebo, 41 år, Laholm

– Jag tror att vi kommer att bo mindre och trängre. Det kommer att vara mer compact living. Mer människor som bor i varje hushåll är min gissning.